

Knjiga sažetaka: DOKON 2016.

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2017**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:910035>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Doktorska konferencija za doktorande
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti

DOKON 2016.

**KNJIGA
SAŽETAKA**
(e- izdanje)

Filozofski fakultet u Rijeci

Rijeka, 2017.

*Doktorska konferencija za doktorande
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2016.,
Filozofski fakultet, Rijeka, 3. lipnja 2016.*

E-izdanje

Nakladnik:

Filozofski fakultet u Rijeci
Sveučilišna avenija 4, 51 000 Rijeka, Hrvatska

Za nakladnika:

izv. prof. dr. sc. Ines Srdoč-Konestra

Urednici:

Vesna Kovač
Jasminka Ledić
Siniša Kušić

Lektorica:

Snježana Beronja

ISBN 978-953-7975-49-4

*Doktorska konferencija za doktorande
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2016.,
Filozofski fakultet, Rijeka, 3. lipnja 2016.*

**Doktorska konferencija za doktorande
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti
DOKON 2016.**

Organizator:

Odsjek za pedagogiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Organizacijski i programski odbor:

Dr. sc. Vesna Kovač

Dr. sc. Jasminka Ledić

Dr. sc. Siniša Kušić

U organizaciji su sudjelovale:

Željka Crnarić, tajnica Poslijediplomskog sveučilišnog (doktorskog) studija pedagogije

Klara Fegeš, studentica diplomskog studija pedagogije

Julija Trstenjak, studentica diplomskog studija pedagogije

Tehnička podrška:

Albert Butorac

Objavljivanje cjelovitih radova:

Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu

Skup medijski pratili:

Radio Sova

UVODNA RIJEČ

Održali smo riječ koju smo dali u svibnju 2015. godine tijekom zatvaranja Prve doktorske konferencije DOKON 2015 i prihvatili se posla: organizirali smo DOKON 2016.! Druga doktorska konferencija za studente poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti DOKON 2016. održala se u petak 3. lipnja 2016. godine u Rijeci u organizaciji Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.

Tijekom pripreme zadržali smo sve elemente konferencije koje su prošlogodišnji sudionici toplo pozdravili. Temeljna svrha konferencije bila je i ostala ista: okupiti doktorande poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti iz Hrvatske i inozemstva kako bi se jačanjem suradnje pojedinih visokoškolskih institucija doprinijelo intenzivnijoj provedbi visokokvalitetnih istraživanja u području odgoja i obrazovanja te javno promovirala važnost upotrebe rezultata istraživanja za unapređivanje odgojno-obrazovne teorije i prakse. Ove godine na skupu su sudjelovali doktorandi sa sljedećih visokoškolskih ustanova: Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mariboru; Fakulteta prirodoslovno matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru; Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Novom Sadu; Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Vjerujemo da će se ovaj popis u narednim godinama postupno povećati. Osim visokoškolskih ustanova, interes i podršku organizaciji ove konferencije pokazale su još neke ustanove iz sustava odgoja i obrazovanja. Ispred riječke podružnice Agencije za odgoj i obrazovanje skup je pozdravio i podržao dr. sc. Oleg Đaković, voditelj podružnice.

Na DOKON-u 2016. najprije je održano plenarno izlaganje na temu *Baze podataka pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja*, koje je održala Maja Jukić, ravnateljica Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. U nastavku skupa slijedila su izlaganja znanstveno-istraživačkih radova doktoranada poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti grupirana u tri uzastopne tematske sekcije.

a) *Plenarno izlaganje.* Podsjećamo, na prvom DOKON-u uspostavljen je dijalog s Nacionalnim centrom za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO). Ravnateljica NCVVO-a gđa. Maja Jukić tada je istaknula da se u organizaciji Centra provodi niz međunarodnih istraživanja kojima se stvaraju baze podataka i koji mogu biti osnova za znanstvenu obradu i interpretaciju s namjerom stvaranja podloge za unapređivanje obrazovanja. Prezentacija spomenutih baza bila je u središtu plenarnog izlaganja na DOKON-u 2016. Sudionicima skupa najprije je detaljnije prezentirana djelatnost i kontekst djelovanja NCVVO-a, a potom su izloženi ključni projekti i baze podataka koji se prikupljaju u okviru pojedinog projekta. Posebna pozornost usmjerena je na pojašnjenje postupaka ishodovanja podataka kojima raspolaže Centar u svrhu dodatne obrade i interpretacije rezultata, a navedeni su i prijedlozi mogućih istraživanja koja bi Centru bila korisna. Sudeći po brojnim pitanjima i komentarima sudionika skupa, ovo je izlaganje potaknulo promišljanja o mogućim istraživačkim suradnjama doktoranada i Centra.

b) *Izlaganje znanstveno-istraživačkih radova studenata poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti kroz prezentacije radova u tri uzastopne tematske sekcije.* Kroz izlaganje svojih znanstveno-istraživačkih radova, doktorski studenti dobili su priliku upoznati javnost sa svojim najnovijim istraživanjima i rezultatima. Održano je ukupno 16 izlaganja doktoranada koji pokrivaju različita istraživačka područja povezana s odgojem i obrazovanjem. Doktorska konferencija tako je potvrdila svoj status izvrsne platforme za razmjenu konstruktivnih povratnih informacija o znanstveno-istraživačkom radu, ali se i pokazala mjestom za sklapanje novih znanstvenih suradnji i dogovaranje novih projekata.

Organizacija Druge doktorske konferencije za doktorande poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti DOKON 2016. odvijala se prema već ranije uhodanim etapama i kanalima. U međuvremenu se povećao popis zainteresiranih sudionika koji su dobili niz obavijesti i uputa o načinu pripreme za DOKON 2016. Odaslano je više obavijesti potencijalnim sudionicima DOKON-a, voditeljima doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti u zemlji i inozemstvu, medijima, predstavnicima prosvjetnih vlasti na nacionalnoj i lokalnoj razini. DOKON je dobio svoj prepoznatljiv izgled koji smo ponovo ugradili u

akreditive za sudionike, potvrde o sudjelovanju i listiće za evaluaciju skupa. Prezentirana je knjižica sažetaka sa DOKON-a 2015. Aktivnost umrežavanja nastavila se i na Facebook stranici DOKON 2016. (<https://web.facebook.com/groups/606625889474277/>). Nastavljena je suradnja s uredništvom časopisa Napredak koji će i ove godine objaviti nekoliko najboljih radova s DOKON-a koji prođu službeni recenzentski postupak. A da planiramo nastavak druženja, najavio je na zatvaranju konferencije jedan od sudionika rekavši: „Vidimo se na DOKON-u 2017.!”

PROGRAM

Mjesto održavanja: Filozofski fakultet u Rijeci, Kampus na Trsatu, Sveučilišna avenija 4, Rijeka, predavaonica 107., 1. kat

9:00 - 9:30 Prijava sudionika

9:30 - 9:45 Uvodna riječ

PLENARNO IZLAGANJE

9:45 – 10:30 Baze podataka Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja kao podloge za znanstveno-istraživački rad
Maja Jukić, dipl. ing. el. (ravnateljica Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja)

SEKCIJA 1. – Izlaganja doktoranada

10:30 – 12:00 Učiteljev odnos prema poučavanju: samovrednovanje kvalitete
Anna Giugno Modrušan

Upotreba pisanih i internetskih izvora te elektroničkih medija u pripremi učenika za provjeravanje znanja iz slovenskoga jezika

Petra Hromin, Branka Čagran

Provedba samovrednovanja studenata u okviru praktičnog pedagoškog osposobljavanja
Rus Danijela

Razvoj profesionalnog identiteta andragoških djelatnika: ključni čimbenici i istraživački trendovi

Marijeta Mašić

Profesionalna socijalizacija i razvoj (mladih) akademskih djelatnika: obilježja i izazovi
Bojana Vignjević

12:00 – 12:15 Pauza za kavu

SEKCIJA 2. – Izlaganja doktoranada

12:15 – 13:45 Uloga glazbenih pedagoga u promicanju civilne misije muzičke akademije
Ana Čorić

Oblikovanje kurikuluma profesionalnog osnovnog glazbenog obrazovanja

Nikolina Matoš

Analiza udžbenika za grupnu nastavu klavira za početnike mlađeg školskog uzrasta

Milena Milovanović

Odnos između interesa i slobodnog vremena učenika u srednjim školama

Miljenko Zubčić

Moda i životni stil srednjoškolaca

Julijana Zrno

13:45 – 14:30 Pauza za ručak

SEKCIJA 3. – Izlaganja doktoranada

14:30 – 16:00 Razlike u percepciji razredno-nastavnog ozračja učenika i učitelja

Marijeta Ranogajec Kukulj

Povezanost školskog postignuća učenika i njihovog ponašanja

Nataša Možgon Kauzlarić

Relacije između različitih obilježja učenika osnovne škole i obrazaca ponašanja u socijalnim sukobima

Vlatka Družinec

Pedagoški tretman djece nasilnog ponašanja

Martina Lončar

Multimodalni pristup u radu s učenicima s ADHD-om

Emina Kovačić

Pregled empirijskih istraživanja o disleksiji s posebnim osvrtom na uvjerenja, stavove i znanja nastavnika

Valentina Martan

16:00 – 16:15 Zaključci i zatvaranje konferencije

Učiteljev odnos prema poučavanju: samovrednovanje kvalitete

Anna Giugno Modrušan

Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska, e: giugno33@gmail.com

Sažetak

Izazovi pred kojima se nalazi suvremena škola pretpostavljaju, traže i uvjetuju nove odnose, stavove i razmišljanja svih subjekata odgojno-obrazovnoga procesa. Za prilagodbu novim okolnostima u obrazovanju i prihvaćanje novih uloga koje donosi nastava orijentirana na učenika, učitelju je potreban sve veći broj raznovrsnih kompetencija da bi budući učitelji bili što kvalitetnije osposobljeni. Kvalitetno poučavanje gradi se s pomoću povjerenja, vjere u učenika i njegove mogućnosti te dvosmjernom komunikacijom, pozitivnim pedagoškim ozračjem, suradnjom i timskim radom.

Cilj istraživanja bio je utvrditi kako učitelji procjenjuju kvalitetu svog odnosa prema poučavanju i provjeriti postoji li povezanost sa sociodemografskim varijablama. U istraživanju je sudjelovalo 126 učitelje predmetne i razredne nastave iz Istarske županije, Primorsko-goranske županije te grada Zagreba. Korištena je adaptirana verzija *Skale samoprocjene kvalitete odnosa prema poučavanju*. Dobivena je trofaktorska struktura: 1) *usmjerenost na učenike* 2) *suradnja* 3) *individualizirani pristup*, dobre pouzdanosti ($\alpha_1=,764$; $\alpha_2=,696$; $\alpha_3=,789$). Interkorelacije među faktorima visoke su i upućuju na međusobnu povezanost učiteljske samoprocjene kvalitetnog odnosa prema: (1) usmjerenosti na učenike; (2) suradnji; te (3) individualiziranom pristupu. Rezultati upućuju na to da učitelji imaju kvalitetan odnos prema radu, odnosno prema poučavanju usmjerenom na dijete. Nije utvrđena povezanost samoprocjenjene kvalitete odnosa prema poučavanju ni sa dobi ni sa spolom te nema razlike između ispitanih učitelja koji su zaposleni u razrednoj ili predmetnoj nastavi.

Učitelji imaju značajnu ulogu u oblikovanju procesa učenja, stoga je bitna usmjerenost na učenike, timska suradnja i individualizirani pristup. Takav pristup unaprjeđuje njihov rad sa učenicima s teškoćama u razvoju i njihovo uključivanje u redovnu nastavu. Svaki je učitelj suočen sa svojim odgovornostima i stručnim zadaćama, nužnošću uvažavanja drugih i timskog rada, potrebom za kvalitativnim stručnim usavršavanjem, senzibilizacijom za ozračje povjerenja i za brigu za učenike, suvremenim i djelotvornim strategijama učenja i

poučavanja, istraživanjem i samorazvojem. Unapređenje kvalitete rada učitelja ovisi o nizu elemenata: motivaciji nastavnika (koja bi trebala biti prioritet već pri selekciji za upis na studij), kvalitetnim programima stručnog usavršavanja tijekom rada, ekipiranoj stručnoj savjetodavnoj službi, poboljšanju radnih uvjeta i plaća, kvalitetnim udžbenicima, računalima i učiteljski, materijalima.

Ključne riječi: inkluzivno obrazovanje; uloga učitelja; suvremena škola

Literatura:

- Brčić, M. K. (2013). PRETPOSTAVKE INKLUZIJE U ŠKOLI. ŽIVOT I ŠKOLA: Časopis za teoriju i praksu odgoja. Preuzeto 21. veljače 2016. s <http://hrcak.srce.hr/131844>
- Bouillet, D. (2014) Nevidljiva djeca - od prepoznavanja do inkluzije; Ured UNICEF-a za Hrvatsku. Preuzeto 04. ožujka 2016. s http://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Nevidljiva_djeca_publikacija.pdf
- Cvetko, J., Gudelj, M., i Hrgovan, L. (2000). Inkluzija. Diskrepancija, 1(1). Preuzeto 03. ožujka 2016. s http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=32356
- Cjelovita kurikulumna reforma. Preuzeto 04. ožujka 2016. s <http://www.kurikulum.hr/okviri/>
- Karamatić Brčić, M. (2012). IMPLEMENTACIJA I PROVEDBA INKLUZIVNOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U SUSTAVU REDOVNIH ŠKOLA. Magistra Iadertina, 7(1), 101-109. Preuzeto 24. siječnja 2016. s <http://hrcak.srce.hr/99895>
- Igrič, L. (2015) Osnove edukacijskog uključivanja, Zagreb: Školska knjiga
- Ilić, M.(2009) Odgojno-obrazovni efekti Inkluzivne nastave, 11, br.2, 363-380
- Ivančić, I. (2010) Diferencirana nastava u inkluzivnoj školi. Zagreb: Alka script
- Milnarić, V. (2002) Učitelji i odrednice uspješnog poučavanja, ŽIVOT I ŠKOLA: Časopis za teoriju i praksu odgoja. Preuzeto 30. travnja 2016. http://bib.irb.hr/datoteka/505871.Ucitelji_i_odrednice_uspjesnog_poucavanja.pdf
- Nastavni plan i program za osnovnu školu (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti obrazovanja i športa, dostupno na <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=12662>
- Novo vrijeme: Prof. dr. Hollenweger: Kooperacija i kolaboracija najbitniji u realizaciji inkluzivnog obrazovanja. (n.d.). Preuzeto 04. ožujka 2016. s <http://novovrijeme.ba/prof-dr-hollenweger-kooperacija-i-kolaboracija-najbitniji-u-realizaciji-inkluzivnog-obrazovanja/>
- Središnji državni portal - Programi za učenike s teškoćama u razvoju. (n.d.). Preuzeto 04. ožujka 2016. s <https://www.gov.hr/moja-uprava/obrazovanje/djeca-s-posebnim-potrebama/programi-za-ucenike-s-teskocama-u-razvoju/303>

Upotreba pisanih i internetskih izvora te elektroničkih medija u pripremi učenika za provjeravanje znanja iz slovenskoga jezika

Petra Hromin

Filozofski fakultet u Mariboru, Sveučilište u Mariboru, Slovenija, e: petra.hromin@gmail.com

Branka Čagran

Filozofski fakultet u Mariboru, Sveučilište u Mariboru, Slovenija, e: branka.cagran@um.si

Sažetak

Prije gotovo 2000 godina Platon je upozorio na nužnost promjena u načinu učenja i poučavanja gradiva. Danas su promjene u načinima učenja posebno aktualne zbog ubrzanog razvoja tehnologije (Palilonis i Filak, 2009; Zhang, Zhao, Zhou i Nunamaker Jr., 2004). Danas govorimo o tzv. *googlizaciji učenja* (Bonk, 2009) koja u vrijeme brze izmjene informacija zahtijeva učenikov kritičan pristup konvencionalnim i nekonvencionalnim medijima. Na toj smo osnovi pristupili empirijskom istraživanju čiji je cilj bio proučiti učestalost korištenja pisanih i internetskih izvora te elektroničkih medija u pripremi učenika za provjeru znanja iz nastave slovenskoga jezika. U obzir smo uzeli razlike između učenika s obzirom na dob i vrstu srednjoškolskih programa. Proučavali smo korištenje pisanih ili konvencionalnih izvora (bilježnice i udžbenika) i suvremenih ili nekonvencionalnih izvora (multimedije). Primijenili smo deskriptivnu i kauzalnu eksperimentalnu metodu empirijskog istraživanja. U istraživanje smo uključili ne-slučajni uzorak učenika (n=359), koji na razini uporabe inferencijalne statistike određujemo kao jednostavni slučajni uzorak iz hipotetske populacije gimnazijalaca (opća i strukovna gimnazija) i učenika srednje strukovne škole. Podatke smo prikupljali anketnim upitnikom. Rezultati pokazuju da u pripremi za usmeno provjeravanje gramatike prevladava konvencionalni izvor (bilježnica). Bilježnicu u najvišem postotku upotrebljavaju učenici srednje strukovne škole i opće gimnazije, a najmanje učenici u strukovnoj gimnaziji, ali u njoj se više nego u drugim školama upotrebljava udžbenik. Upotreba bilježnice najčešća je kod petnaestogodišnjaka i s godinama pada. Kod učenika u dobi od 18 godina upotreba donekle raste. Upotreba udžbenika, za razliku od bilježnice, s godinama raste i vrhunac dostiže kod sedamnaestogodišnjaka, a kod starijih učenika opet malo pada, pretpostavljamo zbog povećane upotrebe internetskih izvora i elektroničkih medija. U pripremi za pisanu provjeru znanja iz gramatike i književnosti,

učenici najčešće upotrebljavaju udžbenik. Udžbenik najviše upotrebljavaju u strukovnoj i općoj gimnaziji, a najmanje u srednjim strukovnim školama. Kao kod pripreme za usmeno provjeravanje znanja gramatike, i ovdje upotreba bilježnice s godinama pada i raste upotreba udžbenika. Upotreba internetskih izvora i elektroničkih medija raste sa stupnjem složenosti obrazovanja i s godinama. Ovo potonje u skladu je s preliminarnim istraživanjima koja su provedena na osnovnoškolcima (Jamnik, 1998; Hromin, 2010). Zabrinjavajuće je da je upotreba OKT-a (obrazovno-komunikacijske tehnologije) prisutna kod učenika srednjih strukovnih škola u praktičnoj nastavi te u nastavi računalstva i tehničkog odgoja, a manje u nastavi slovenskoga jezika (Brečko i Vehovar, 2008). Rezultati upozoravaju na to da je uloga učitelja ključna u poticanju upotrebe i konvencionalnih i nekonvencionalnih izvora učenja, kao i u učenju koje se temelji na kombinaciji različitih izvora.

Ključne riječi: slovenski jezik; materijali za čitanje; srednje škole; provjeravanje znanja; multimedija

Literatura:

- Brečko, B. N. i Vehovar, V. (2008). Informacijsko-komunikacijska tehnologija pri poučavanju in učenju v slovenskih šolah. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Bonk, C. J. (2009). The World is Open. How Web Technology Is Revolutionizing Education. San Francisco: A Wiley Imprint.
- Hromin, P. (2010). Bralna kompetenca učencev v osnovni šoli. Maribor: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše. Ljubljana: Demat.
- Jamnik, T. (1998). Koliko in kaj bere mladina do 15. leta v času elektronskih medijev? *Otrok in knjiga*, 25, 73-80.
- Palilonis, G. J. i Filak, V. (2009). Blended Learning in the Visual Communications Classroom: Student Reflections on a Multimedia Course. *Electronic Journal of e-Learning* 7, 247-256.
- Zhang, D., Zhao, L., Zhon, L. i Nunamaker, J.F. Jr. (2004). Can e-learning replace classroom learning? *Communications of the ACM* 47, 75-80. Preuzeto 28. ožujka 2014.
http://kanjiteacher.googlecode.com/.../Learning/zhang2004.pdf/2004_volume_47_issue_5/75-80

Provedba samovrednovanja studenata u okviru praktičnog pedagoškog osposobljavanja

Danijela Rus

Pedagoški fakultet u Mariboru, Sveučilište u Mariboru, Slovenija, e: danijela.rus@um.si

Sažetak

Praktično pedagoško osposobljavanje važan je čimbenik u početnom obrazovanju budućih stručnih djelatnika u odgoju i obrazovanju i u Sloveniji i u inozemstvu (Krek i Metljak, 2011). Tijekom praktičnog pedagoškog osposobljavanja studenti se uključuju u rad u nastavi te u školi promatraju nastavu učitelja mentora i svojih kolega studenata. Učenje se odvija pojedinačno ili u timu, procjenjuje se predavanje te druge djelatnosti povezane s osposobljavanjem. U okvir predviđenih zadataka studenata uključuje se i provedba evaluacije i samovrednovanja pojedinih aktivnosti. Mnogi autori ističu važnost evaluacije i samovrednovanja kao neophodnog procesa kod vrednovanja, ocjenjivanja i utvrđivanja prednosti i nedostataka provedbe određenog procesa u svrhu njegova poboljšanja (Brejc i Zavašnik Arčnik, 2010; Ferjan, 2005; Marentič Požarnik, 1999; Tyler, 1969). Samovrednovanje kao oblik evaluacije odvija se na razini pojedinca ili grupe koja provodi vlastitu evaluaciju određenih pojava i pruža neposredne povratne informacije o provedbi odgojno-obrazovnog procesa na osnovi kojih se utvrđuje plan rada (McBeath, 1999). Provedba samovrednovanja također je važan čimbenik promicanja profesionalnoga razvoja pedagoških djelatnika jer doprinosi boljem poznavanju i razumijevanju vlastitog pedagoškog rada (Vogrinc i Podgornik, 2012).

Proučavano je samovrednovanje studenata u okviru praktičnog pedagoškog osposobljavanja, studijskih programa za obrazovanje učitelja druge bolonjske razine Prirodoslovno matematičkog fakulteta, Filozofskog fakulteta i Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mariboru. Glavna svrha istraživanja bila je utvrditi koliko često anketirani studenti provode samovrednovanje pojedinih aktivnosti te samovrednovanje kojih aktivnosti su izvodili u većoj ili manjoj mjeri tijekom praktičnog pedagoškog osposobljavanja. U istraživanju je sudjelovalo 148 studenata, od toga 127 studenata prve godine i 21 student druge godine studijskoga programa za obrazovanje učitelja druge bolonjske razine Prirodoslovno matematičkog fakulteta, Filozofskog fakulteta i Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mariboru. U kontekstu detaljne analize istraživanja prikazujemo razlike između rezultata studenata Prirodoslovno matematičkog fakulteta,

Filozofskog fakulteta i Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mariboru, studenata jednopredmetnog i dvopredmetnog studija i studenata nejezičnog, jezičnog i nejezičnog/jezičnog smjera. Rezultati istraživanja pokazuju da samo 40% anketiranih studenata uvijek provodi samovrednovanje pojedinih aktivnosti tijekom praktičnog pedagoškog osposobljavanja te da su anketirani studenti u okviru provedbe samovrednovanja tijekom praktičnog pedagoškog osposobljavanja u najvećoj mjeri izvodili „samovrednovanje izvođenja nastupa“ te u najmanjoj mjeri „samovrednovanje sudjelovanja na pedagoškim sastancima“. Važno je istaknuti i razliku između ukupnih ocjena i razliku između ocjena studenata Prirodoslovno matematičkog fakulteta, Filozofskog fakulteta i Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mariboru te između ocjena studenata jednopredmetnog i dvopredmetnog studija i između ocjena studenata nejezičnog, jezičnog i nejezičnog/jezičnog smjera. Rezultati pokazuju srednje pozitivno stanje zajedničkih i pojedinačnih provedbi samovrednovanja tijekom praktičnog pedagoškog osposobljavanja. Oni također upućuju na potrebu uspostavljanja zajedničke provedbe samovrednovanja i ujednačavanja kriterija za studente u pogledu načina provedbe samovrednovanja pojedinih aktivnosti u okviru praktičnog pedagoškog osposobljavanja. Ove i slične promjene mogu doprinijeti višoj kvaliteti provedbe samovrednovanja pojedinih aktivnosti studenata u praktičnom pedagoškom osposobljavanju.

Ključne riječi: praktično pedagoško osposobljavanje; samovrednovanje; studenti

Literatura:

- Brejč, M. i Zavašnik Arčnik, M. (2010). Samoevalvacija v šolah. Zasnova in uvedba sistema ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti vzgojno-izobraževanih organizacij (vrtcev in šol) – KVIZ. Predstavitev v okviru projekta Vzpostavljanje baze znanja za kakovost v izobraževanju RIC. Preuzeto 2. ožujka 2016. s http://esf.ric.si/Data/Sites/2/samoevalvacija/samoevalvacija_v_%C5%A1olah.pdf
- Ferjan, M. (2005). Management izobraževalnih procesov. Kranj: Moderna organizacija.
- Krek, J. i Metljak, M. (ur.). (2011). Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- MacBeath, J. (1999). Schools must speak for themselves: the case for school self-evaluation. London; New York: Routledge.
- Marentič Požarnik, B. (1999). Evalvacija - kakšna, za koga, čemu? *Sodobna pedagogika*, 50 (4), 20-36.
- Tyler, R. (1969). Basic principles of curriculum and instruction. Chicago; London: The University of Chicago Press.
- Vogrinc, J. i Podgornik, V. (2012). Izkušnje vzgojiteljev in svetovalnih delavcev v vrtcih z izvajanjem samoevalvacije. *Sodobna pedagogika*, 63 (3. ožujka 2012.), 100-117.

Razvoj profesionalnog identiteta andragoških djelatnika: ključni čimbenici i istraživački trendovi

Marijeta Mašić

Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska, e: marijeta.masic@skole.hr

Sažetak

Varijabilnost obrazovanja odraslih koja se ogleda u velikom broju i vrsti andragoških ustanova, sadržaju učenja i poučavanja, kvalifikacijama djelatnika i zakonskoj uređenosti sustava, čini razvoj profesionalnog identiteta andragoga izazovnim, osobito ako se uzme u obzir manjak zajedničke profesionalne vizije andragoških djelatnika. Sukladno tome, glavni je cilj ovog rada dati prikaz najznačajnijih čimbenika koji utječu na stvaranje profesionalnog identiteta andragoških djelatnika.

Uzimajući u obzir složenost koncepta, u prvom se dijelu rada polazi od teorijske rasprave o određenju profesije i profesionalnog identiteta. Težnja za unaprjeđenjem kvalitete obrazovanja odraslih ogleda se, naime, u sve prisutnijim nastojanjima njegove profesionalizacije, tj. reguliranja pitanja inicijalnog i kontinuiranog obrazovanja, koje bi trebalo osigurati razvoj ekskluzivne specijalizirane baze znanja, stručnost, autonomiju, kontrolu članova profesije i predanost dobrobiti korisnika. Sam koncept profesionalizma, uz kompetentnost i refleksivnost, podrazumijeva i razvoj kolektivnog i individualnog profesionalnog identiteta, koji je po svojoj naravi neprekidan, promjenjiv, a istodobno i društven i individualan čin. U središnjem dijelu rada iznesen je pregled dostupnih najnovijih istraživanja u području profesionalnog identiteta andragoških djelatnika, iz kojeg se kao dominantno izdvaja upravo pitanje čimbenika koji utječu na njegov razvoj i oblikovanje. Znakovito je i da profesionalni identitet najčešće nije primaran predmet analiziranih istraživanja, nego obično čini jednu od sastavnica u kontekstu istraživanja profesionalizacije obrazovanja odraslih. U završnom dijelu rada donose se odgovori na pitanje kako se oblikuje profesionalni identitet andragoških djelatnika. Zaključuje se da je njegov razvoj obično obrnut proces u kojem praktični dio prethodi stjecanju teorijskih znanja pa andragoški djelatnici najčešće posjeduju predmetno-stručne, ali ne i andragoške kompetencije zbog čega često osjećaju snažniju pripadnost primarnoj struci nego samom obrazovanju odraslih. To je povezano s činjenicom da profesionalnu zajednicu u obrazovanju odraslih, uz andragoge istraživače, čine izrazito heterogene skupine praktičara, čiji se identitet sastoji od različitih kulturološki, povijesno, politički i sociološki

uvjetovanih subidentiteta. Ovakvo stanje osobito dolazi do izražaja u nacionalnom kontekstu, što zbog političke i društvene marginalizacije sektora, što zbog nemogućnosti inicijalnog andragoškog obrazovanja. Sukladno tome, u zaključku se također upozorava na neke od mogućnosti budućih istraživanja profesionalnog identiteta andragoških djelatnika u Hrvatskoj.

Ključne riječi: profesija; profesionalizacija; profesionalni identitet; andragoški djelatnici

Literatura:

- Andersson, P., Köpsén, S., Larson, A., Milana, M. (2013). Qualification paths of adult educators in Sweden and Denmark, *Studies in Continuing Education*, 35(1), 102 - 118
- Beijard, D., Meijer, P. Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teacher's professional identity. *Teaching and Teacher Education* 20(2), 107-128
- Bierema, L. L. (2011). Reflections on the Profession and Professionalization of Adult Education. *PAACE Journal of Lifelong Learning*, svez. 20, 21-36
- Gravani, M., Zarifis, G. K. (2011). The identity of adult educators in the context of the Open University as perceived by themselves and their students: a case study. U: Heikkinen, A., Jõgi, L., Jütte, W., Zarifis, G.K (ur.) *The Futures of Adult Educator(s): Agency, Identity and Ethos* (str. 69 - 76). Tallin: Univeritxy of Tallin
- Jõgi, L., Gross, M. (2012). Professionalization of Adult Educators in Estonia - From a Biographical Perspective. U: Bolder, A., Dobischat, R., Kutscha, G., Reutter, G. (ur.) *Beruflichkeit zwischen institutionellem Wandel und biographischem Projekt* (str. 233-248). Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften
- Maier-Gutheil, C., Hof, C. (2011). The development of the professionalism of adult educators: a biographical and learning perspective. *European journal for Research on the Education and Learning of Adults*, svez. 2(1), 75-88
- Milana, M., Larson, A. (2010). *Becoming Adult Educators in the in the European Area*. National Report: Denmark. Danish School of Education, Aarhus University: Copenhagen.
- Nijssen, A., van Lakerveld, J.A., Buiskool, B.J., den Oudendammer, F., Broek, S.D., Hake, B. (2008). *ALPINE - Adult learning professionals in Europe - A study of the current situation, trends and issues*. (Final report to European Commission, Project number: B3276). Zoetermeer: Research voor Beleid & PLATO. Preuzeto 23. ožujka 2015. s http://ec.europa.eu/education/more-information/doc/adultprofreport_en.pdf
- Oliver, E. (2010). *Research and Development in Adult Education: Fields and Trends*. Leverkusen Opladen: Barbara Budrich Publishers Opladen & Farmington Hills
- Ovesni, K. (2011). Obrazovanje odraslih: Ključni čimbenici i novi izazovi u procesu profesionalizacije. U: Matijević, M. i Žiljak, T. (ur.) *Andragoška profesija i kompetencije stručnjaka u obrazovanju odraslih; Zbornik radova 5. međunarodne konferencije* (str. 250-263). Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih u suradnji s Hrvatskim andragoškim društvom
- Towne, V. S. (2015). *Adult Educators without Formal Training: Educator Identity and Professional Development Participation*. Preuzeto 28. veljače 2016. s https://www.researchgate.net/publication/266002429_Adult_Educators_without_Forma_Training_Educator_Identity_and_Professional_Development_Participation
- Žiljak, T. (2011). Profesionalna odgovornost u obrazovanju odraslih. U: Matijević, M. i Žiljak, T. (ur.) *Andragoška profesija i kompetencije stručnjaka u obrazovanju odraslih; Zbornik radova 5. međunarodne konferencije* (str. 341 -354). Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih u suradnji s Hrvatskim andragoškim društvom.

Profesionalna socijalizacija i razvoj (mladih) akademskih djelatnika: obilježja i izazovi

Bojana Vignjević

Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska, e: bojana.vignjevic@ffri.uniri.hr

Sažetak

Stjecanje identiteta akademskog djelatnika te izrastanje u samostalnog istraživača i nastavnika koji će biti produktivan i aktivan u svome području predstavlja proces profesionalne socijalizacije (Austin i McDaniels, 2006; Gardner, 2010). Dimenzije profesionalne socijalizacije podrazumijevaju najmanje tri paralelna procesa: socijalizaciju u akademski život, organizaciju te specifičnu disciplinu u kojoj će se osoba profilirati, a ovisno o karakteristikama spomenutih procesa, akademski djelatnici stječu različite kompetencije. Socijalizaciju se pritom promatra kroz koncept kulture koji omogućuje raspravu o različitim aspektima socijalizacije (akademске i socijalne integracije) (Tierney, 1997; Anderson i Anderson, 2012). Profesionalna socijalizacija odvija se na tri, međusobno povezane razine: makrorazini, mezorazini i mikrorazini. Makrorazina obuhvaća znanstveničku i disciplinarnu socijalizaciju te se promatra s obzirom na širi društveno-politički, povijesni i organizacijski (povijesni) kontekst. Mezorazina uključuje ustanove rada i obrazovanja te njihove organizacijske jedinice pri čemu se promatraju osobitosti organizacijskih kultura u koje su pojedinci smješteni. Na mikrorazini promatraju se osobni stavovi, vrijednosti, pristup profesiji, socioekonomsko porijeklo te rodna, obiteljska i druga pitanja koja utječu na osobni razvoj, kao i na viđenje kulture u kojoj se odvija profesionalna socijalizacija (Brajdić Vuković, 2013).

Uzimajući u obzir složenost procesa profesionalne socijalizacije akademskih djelatnika, u okviru projekta Hrvatske zaklade za znanost „Kompetencijski okvir akademske profesije: između novih zahtjeva i mogućnosti“ (APROFRAME) provodi se istraživanje čije je temeljno istraživačko pitanje *Na koji se način kroz profesionalnu socijalizaciju usvajaju važni implicitni i eksplicitni elementi akademske profesije? Kako bi se utvrdilo što je važno znati (odnosno koje kompetencije posjedovati) te kako se stječu ova znanja i kompetencije, u okviru kvalitativne metodologije istraživanja rabila su se dva pristupa: analiza narativa i fenomenologija. Ovi pristupi omogućuju uvid u osobna iskustva sudionika istraživanja tijekom profesionalne socijalizacije te značenja koja oni pridaju pojedinim iskustvima pri čemu se analiza narativa upotrebljavala za prikupljanje*

povijesnih iskustava, odnosno biografije sudionika istraživanja, a fenomenologija za uvid u iskustva i značenja koja sudionici istraživanja pridaju fenomenima. Uzorak za istraživanje odabran je tehnikom maksimalne varijacije radi dobivanja najveće moguće raznolikosti iskustava, a obuhvatio je sudionike iz svih znanstvenih područja koji imaju barem pet godina iskustva u visokom obrazovanju. U trenutačnoj fazi analize rezultata istraživanja primjećuje se raznolikost iskustava mladih akademskih djelatnika, kao i mnogobrojnost čimbenika koji utječu na dinamiku procesa profesionalne socijalizacije. U tom kontekstu ističe se važnost postojanja sustava podrške u procesu napredovanja i razvoja mladih akademskih djelatnika.

Ključne riječi: akademska profesija; profesionalna socijalizacija; kultura

Literatura:

- Anderson, B., i Anderson, S. (2012). Preparation and Socialization of the Education Professoriate: Narratives of Doctoral Student-Instructors. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 24(2), 239-251
- Austin, A. E., i McDaniels, M. (2006). Preparing the professoriate of the future: Graduate student socialization for faculty roles. U: Smart, J.C. (ur.) *Higher Education: Handbook for theory and research*. Nizozemska: Springer
- Brajić Vuković, M. (2013). Aktualni problemi profesionalne socijalizacije u novačkom sustavu: slučaj prirodnih i društvenih znanosti. *Revija za socijalnu politiku*, 20(2), 99-122
- Gardner, S. (2010). Contrasting the Socialization Experiences of Doctoral Students in High- and Low-Completing Departments: A Qualitative Analysis of Disciplinary Contexts at One Institution. *The Journal of Higher Education*, 81(1), 61-81
- Tierney, W.G. (1997). Organizational socialization in higher education. *Journal of Higher Education*, 68(1), 1-16.

Uloga glazbenih pedagoga u promicanju civilne misije muzičke akademije

Ana Čorić

Filozofski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska, e: anacoric.ri@gmail.com

Sažetak

Oblikovanje stvaralačkih mogućnosti i kulturne svijesti za 21. stoljeće pretpostavlja nove paradigme obrazovanja budućih akademskih glazbenika i glazbenih pedagoga kao odgovornih građana i promicatelja širokog raspona praktičnih aktivnosti u društvu. Učenje zalaganjem u zajednici podrazumijeva novi pedagoški pristup razvoju visokoškolskog kurikulumu koji objedinjuje znanstvenu disciplinu i zalaganje u zajednici u namjeri poticanja kritičke analize društvenih problema i njihova kreativnog rješavanja (Ćulum i Ledić, 2010). Integriranje glazbe i glazbeno-pedagoških aktivnosti u zajednicu pridonosi unapređenju kvalitete društvenog života, kao i njezinoj većoj dostupnosti svim slojevima društva, čime se ostvaruju općeljudska prava na obrazovanje i kulturnu participaciju u skladu s *Općom deklaracijom o ljudskim pravima i Konvencijom o pravima djeteta*. Glazbenik kao slušatelj, pedagog, aktivni izvođač i građanin, angažmanom u zajednici postaje medij prenošenja glazbe, osobito klasične, izvan granica koncertnih dvorana. Priprema budućih glazbenih pedagoga za cjeloživotni angažman u zajednici i etičko vođenje glazbenih aktivnosti u nastavi i društvu, pridonosi osnaživanju svih aktera glazbeno-pedagoškog procesa kao građana koji streme najvišim ljudskim vrijednostima (Elliott, 2012). Takav aktivan doprinos glazbenih pedagoga društvu obogaćuje funkciju muzičkih akademija kao visokoškolskih institucija koje pripremaju buduće profesionalne glazbenike i promicatelje glazbene kulture. Novi sustav vrijednosti usmjeren na poticanje sveučilišnih nastavnika i studenata glazbe za zalaganje u zajednici, akademiju čine institucijom čija se javna djelatnost širi na sve dimenzije društva. Prihvatanje takvog koncepta traži modifikaciju visokoškolskog kurikulumu kako bi budući glazbeni pedagozi razumjeli društvenu misiju svoje djelatnosti, razvili umijeća potrebna za rad u zajednici (osobito organiziranje projektnih aktivnosti i istraživanje glazbenih djelatnosti), poticali nova međuinstitucionalna partnerstva i bili spremni za cjeloživotno učenje. Novi pristup umjetničkom obrazovanju budućih nastavnika prepoznat je i u UNESCO-vom dokumentu *Smjernice za umjetnički odgoj*, kao okviru koji upućuje na potrebu nadogradnje visokoškolskog umjetničkog obrazovanja posebnim programima, istraživanjima i

suradničkim učenjem (UNESCO, 2006). Međunarodna glazbeno-pedagoška akademska zajednica odavno prepoznaje važnost koncepta učenja zalaganjem studenata u zajednici, ali u Hrvatskoj je to područje još u povojima. U radu će se, na temelju dostupnih izvora, predložiti koncept civilne misije muzičke akademije u svrhu obogaćivanja prakse hrvatskog visokoškolskog glazbenog obrazovanja. Prijedlog ostvarenja određenih aspekata civilne misije muzičke akademije doprinijet će razumijevanju specifične građanske uloge umjetnika u društvu i poslužiti kao temelj za daljnja istraživanja i rasprave.

Ključne riječi: aktivno građanstvo; civilna misija sveučilišta; glazbena pedagogija; muzička akademija; učenje zalaganjem u zajednici

Literatura:

- Ćulum, B., i Ledić, J. (2010). Učenje zalaganjem u zajednici – integracija visokoškolske nastave i zajednice u procesu obrazovanja društveno odgovornih i aktivnih građana. *Revija za socijalnu politiku*, 17 (1), 71-88.
- Elliott, D. J. (2012). Another Perspective: Music Education as/for Artistic Citizenship. *Music Educators Journal*, 99 (1), 21-27.
- Konvencija o pravima djeteta (2001). Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
- Narodne novine (2009). Opća deklaracija o ljudskim pravima. Zagreb: Narodne novine d.d., 28/96.
- Smjernice za umjetnički odgoj. Oblikovanje stvaralačkih mogućnosti za 21. stoljeće (2006). Lisabon: UNESCO (Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu).

Oblikovanje kurikuluma profesionalnog osnovnog glazbenog obrazovanja

Nikolina Matoš

Filozofski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska, e: matosniki@gmail.com

Sažetak

U sustavu svih znanosti i umjetnosti, jedino glazba ima svoj vlastiti odgojno-obrazovni sustav koji je paralelan s onim općeobrazovnim. Razlog je tome složenost specifičnih glazbenih znanja i vještina koje je moguće usvojiti isključivo višegodišnjim učenjem i vježbanjem. Učenje i poučavanje glazbe u općeobrazovnim školama bilo je predmetom nekih istraživanja, a kurikulum (zasebnog) glazbenog odgojno-obrazovnog sustava još je neistraženo područje (Rojko, 2012). Cilj je ovoga istraživanja doći do spoznaja koje bi postale temeljem za znanstveno utemeljeno oblikovanje kurikuluma osnovnog glazbenog obrazovanja (Wixson, Dutro i sur., 2003; Nielsen, 2005, Jorgensen, 2006). Teorijsku podlogu istraživanja činit će radovi iz područja kurikuluma (Tyler, 1949; Taba, 1962; Fullan i Pomfret, 1977; Oliva, 1988; Previšić, 2007 i drugi), glazbenopsihološke spoznaje s naglaskom na glazbenu percepciju (Deutsch, 1980; Jackendoff i Lerdahl, 1981; Cross, 1998; Brower, 2000; Ries, 2000; Peretz i Zatorre, 2004; Yost, 2009) te rezultati glazbenopedagoških istraživanja, posebno onih o stjecanju glazbene pismenosti (Grutzmaher, 1987; Jordan-DeCarbo, 1997; Klonoski, 2006).

Istraživanje će obuhvatiti sve ključne procese oblikovanja kurikuluma pa će se teorijski dio sastojati od analize trenutačne odgojno-obrazovne prakse, postojećih planova i programa i ostale relevantne dokumentacije, uočavanja problema i nedostataka, kao i njihovih simptoma i uzroka te, naposljetku, utvrđivanja prioriteta i poželjnih ishoda. Na temelju situacijske analize i procjene potreba, izradit će se nacrt kurikuluma osnovnog glazbenog obrazovanja za prvi odgojno-obrazovni ciklus (prvi i drugi razred). Implementacija kurikuluma ostvarit će se u okviru eksperimentalnog dijela istraživanja. Cilj je eksperimenta planski izazvati, promatrati i zatim ispitati utjecaj dviju različitih metoda na proces stjecanja glazbene pismenosti (Shehan, 1986; Larson, 1988; Vendrova, 1993; Rojko, 1996; Leuba, 2004). Svaka će metoda djelovati na grupu učenika kao eksperimentalni čimbenik (nezavisna varijabla). Ispitat će se uspješnost spomenutoga procesa, odnosno razina usvojenih glazbenih znanja i vještina (obrazovni ishodi kao zavisna varijabla).

Za teorijski dio istraživanja bit će izrađena anketa za procjenu potreba s pitanjima zatvorenog i otvorenog tipa i provest će se rasprave u fokus-grupama (nastavnici glazbenih škola i studenti glazbe). Podaci dobiveni situacijskom analizom i procjenom potreba obradit će se kvantitativno (brojevi i postotci) te kvalitativno (redukcijom i sređivanjem podataka te izvođenjem potrebnih zaključaka). Pri završetku eksperimentalnog postupka, provest će se testovi kojima će se provjeriti usvojena glazbena znanja i vještine s pomoću dvije osnovne operacije: pretvaranjem zvuka u notni zapis (glazbeni diktat) i pretvaranjem notnoga zapisa u zvuk (pjevanje s lista). Podaci empirijskog istraživanja obradit će se kvantitativnom analizom uz primjenu statistike: dobivene četiri aritmetičke sredine (dvije za svaku skupinu učenika) usporedit će se f-testom (analizom varijance). Radi odgovarajuće interpretacije rezultata istraživanja, u empirijskom će se dijelu obaviti sinteza kvantitativne i kvalitativne paradigme (Cohen, Manion, Morrison, 2007). Usporedba učinaka različitih metoda stjecanja glazbene pismenosti doprinijet će didaktičko-metodičkom strukturiranju kurikuluma i donošenju prijeko potrebnih zaključaka za glazbeno-pedagošku znanost s jedne strane i glazbeno-pedagošku praksu s druge strane.

Ključne riječi: profesionalno glazbeno obrazovanje; oblikovanje kurikuluma; metode intonacije; glazbena percepcija; glazbena pedagogija

Literatura:

- Brower, C. (2000). A Cognitive Theory of Musical Meaning. *Journal of Music Theory*, 44 (2), 323-379. Durham (NC): Duke University Press
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Jastrebarsko: Naklada Slap
- Cross, I. (1998). Music Analysis and Music Perception. *Music Analysis*, 17 (1), 3-20. Hoboken (NJ): Blackwell Publishing
- Deutsch, D. (1980). Music Perception. *The Musical Quarterly*, 66 (2), 165-179. Oxford: Oxford University Press
- Fullan, M., Pomfret, A. (1977). *Research of Curriculum and Instruction Implementation*. *Review of Educational Research*, 47 (2), 335 -348, Thousand Oaks (CA): Sage Publications
- Grutzmaher, P. A. (1987). The Effect of Tonal Pattern Training on the Aural Perception, Reading Recognition, and Melodic Sight-Reading Achievement. *Journal of Research in Music Education*, 35 (3), 171-181. Thousand Oaks (CA): Sage Publications
- Jackendoff, R., Lerdahl, F. (1981). Generative Music Theory and Its Relation to Psychology. *Journal of Music Theory*, 25 (1), 45-90. Durham (NC): Duke University Press
- Jordan-DeCarbo, J. (1997). A Sound-to-Symbol Approach to Learning Music. *Music Educators Journal*, 84 (2), 34-37. Thousand Oaks (CA): Sage Publications, Inc.
- Jorgensen, E. R. (2006). Reflections on Futures for Music Education Philosophy. *Philosophy of Music Education Review*, 14 (1), 15-22. Bloomington (IN): Indiana University Press
- Klonoski, E. (2006). Improving Dictation as an Aural-Skills Instructional Tool. *Music Educators Journal*, 93 (1), 54-59. Thousand Oaks (CA): Sage Publications
- Larson, S. (1988). The Value of Cognitive Models in Evaluating Solfege Systems. *Indiana Theory Review*, 14 (2), 73-116. Bloomington (IN): Indiana University Scholar Works Repository

- Leuba, C. (2004). *A Study of Musical Intonation*. Vancouver: Cherry Classics Music
- Nielsen, F. V. (2005). Didactology as a Field of Theory and Research in Music Education. *Philosophy of Music Education Review*, 13 (1), 5-19. Bloomington (IN): Indiana University Press
- Oliva, P. F. (1988). *Developing the Curriculum*. Boston: Little, Brown and Co.
- Peretz, I., Zatorre, R. J. (2004). Brain Organization for Music Processing. *Annual Review of Psychology*, 56, 89–114. Palo Alto (CA): Annual Reviews, a nonprofit scientific publisher
- Previšić, V. (2007). Pedagogija i metodologija kurikuluma. U: Previšić, V. (ur.) *Kurikulum – teorije, metodologija, sadržaj, struktura*. Zagreb: Školska knjiga
- Ries, H. (2000). Musical Logic. A Contribution to the Theory of Music. *Journal of Music Theory*, 44 (1), 100-126. Durham (NC): Duke University Press
- Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe. Teorijsko-tematski apsekti*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera – Pedagoški fakultet
- Rojko, P. (2012). *Glazbenopedagoške teme*. Zagreb: Jakša Zlatar
- Shehan, P. K. (1986). Major Approaches to Music Education: An Account of Method. *Music Educators Journal*, 72 (6), 26-31. Thousand Oaks (CA): Sage Publications
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press
- Vendrova, T. (1993). Intonation in Music. *Visions of Research in Music Education*, 16(4), 23 -29. Lakewood (NJ): New Jersey Music Educators Association
- Wixson, K. K., Dutro, E. *et al.* (2003). The Challenge of Developing Content Standards. *Review of Research in Education*, 27, 69-107. American Educational Research Association
- Yost, W. A. (2009). Pitch Perception. *Attention, Perception, & Psychophysics*, 71 (8), 1701-1715. New York (NY): Springer for The Psychonomic Society

Analiza udžbenika za grupnu nastavu klavira za početnike mlađeg školskog uzrasta

Milena Milovanović

Filozofski fakultet u Novom Sadu, Sveučilište u Novom Sadu, Srbija,
e: milenamilovanovic84@gmail.com

Sažetak

Grupna nastava klavira datira iz XIX. veka, a u Srbiji se tek poslednjih godina primenjuje u radu sa učenicima mlađeg školskog uzrasta. Grupna nastava klavira osim izvođačkih kompetencija, omogućava učenicima sticanje socijalnih kompetencija kroz interaktivni rad u malim grupama. Mogućnost razvoja celokupne ličnosti učenika na časovima grupne nastave klavira razlog je za proučavanje ove nastavne forme u cilju njenog unapređenja.

Razvoj udžbenika najznačajnija je mera unapređenja nastave u zemljama u razvoju jer je efikasnija čak i od stručnog usavršavanja nastavnika (Ivić, Pešikan, Antić, 2008). Grupna nastava klavira se u Srbiji još ne sprovodi u državnim nižim muzičkim školama, već samo u privatnim muzičkim školama i za ovakav vid nastave ne postoji specijalizovani udžbenik. Usled nepostojanja udžbenika namenjenih posebno za grupnu nastavu klavira, kreiranje udžbenika bio bi značajan korak za njen razvoj. Proučavanje i razvoj udžbenika za grupnu nastavu klavira naročito je važno za početni nivo sviranja učenika mlađeg školskog uzrasta od 7 do 9 godina jer je zbog starosne kategorije učenika pogodno korišćenje jednog udžbenika u nastavi. U radu sa starijim učenicima može se koristiti nekoliko nastavnih materijala istovremeno, tako da udžbenici za individualnu nastavu klavira mogu biti prilagođeni grupnoj nastavi s pomoću dodatnih nastavnih materijala.

U ovom radu će se radu sprovesti komparativna analiza inostranih udžbenika za grupnu nastavu klavira za početnike mlađeg školskog uzrasta u cilju pronalaženja sličnosti i razlika među analiziranim udžbenicima. Udžbenici koji će biti predmet komparativne analize su: *Keyboard aktiv band 1&2*, Benthien, A. (1997), koji se koristi u nekoliko evropskih zemalja i *Piano school volume 1&2*, Suzuki, S. (2008), koji se koristi u celom svetu. Komparativna analiza bit će sprovedena prema standardima i indikatorima kvaliteta udžbenika grupne nastave klavira, kreiranim za potrebe ovog rada. Standardima kvaliteta udžbenika biće obuhvaćen kvalitet sadržaja udžbenika, kvalitet didaktičkog oblikovanja sadržaja u udžbenicima i kvalitet jezika i drugih medija korištenih u udžbenicima. Pomoću različitih indikatora kvaliteta, među kojima su raznovrsnost

repertoara za sviranje, postupnost izlaganja sadržaja i funkcionalna organizacija sadržaja, biće procenjen kvalitet udžbenika po oblastima, koje su obuhvaćene standardima kvaliteta. Na osnovu rezultata komparativne analize navedenih udžbenika u radu će biti formirane implikacije za kreiranje udžbenika za grupnu nastavu klavira, koji može biti korišten u Srbiji.

Ključne riječi: grupna nastava klavira; udžbenik; komparativna analiza

Literatura:

- Benthien, A. (1997). Keyboard aktiv band 1, Mainz: Schott Musik International.
Benthien, A. (1997). Keyboard aktiv band 2, Mainz: Schott Musik International.
Burkett T. (1982). The challenge of group piano teaching and the rewards, Music Educators Journal, Vol. 69 No. 3, 31-33.
Ivić, I., Pešikan, A., Antić, S. (2008). Vodič za dobar udžbenik, Novi Sad: Platoneum.
Fisher C. (2010). Teaching piano in groups, New York: Oxford University Press.
Mrše, S., Božović, S. i dr. (2005). Vodič za unapređenje rada nastavnika i škola. Beograd: Reformski krugovi.
Plut, D. (2003). Udžbenik kao kulturno-potporni sistem. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
Suzuki, S. (2008). Piano school volume 1, SAD: Summy-Birchard Inc.
Suzuki, S. (2008). Piano school volume 2, SAD: Summy-Birchard Inc.

Moda i životni stil srednjoškolaca

Julijana Zrno

Filozofski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska, e: julijana.zrno@gmail.com

Sažetak

Moda nije samo jedna od najvažnijih društvenih i gospodarskih pojava našega vremena, nego je i jedno od najpouzdanijih mjerila za utvrđivanje psiholoških, psihoanalitičkih i društveno-gospodarskih motivacija čovječanstva. (Dorfles, 1997) Moda se ne ogleda samo kroz odijevanje, *haute couture* ili *prêt-à-porter*, nego je i sociološki i estetski čimbenik koji obuhvaća više od haljine, predmeta, ukrasa, unutarnjeg uređenja i koji je povezan s filozofskim, političkim, znanstvenim, književnim pravcima, odnosno, sa svim onim područjima koja iz bilo kojeg razloga moda dotakne, a time ih sebi podčini i njima manipulira.

Upravo područje mode smatram vrlo zanimljivom stavkom u korištenju slobodnog vremena i životnom stilu srednjoškolaca. U ovom radu pokušat ću objasniti utjecaj mode na slobodno vrijeme i životni stil srednjoškolaca. Slobodno vrijeme je vrijeme aktivna odmora, razonode, pozitivna razvoja, socijalizacije, humanizacije i stvaralačkog potvrđivanja ličnosti. Dokoličarenje je kompenzacija za otuđeni rad ili nezaposlenost.

Pedagogija slobodnog vremena vrlo je aktualna tema u cijelom svijetu, kao i njezino futurističko značenje za teoriju i praksu odgoja u XXI. stoljeću. Na sadržajnu strukturu slobodnog vremena utječe niz čimbenika među kojima se nalazi i moda.

Svrha je istraživanja istražiti sve važnije čimbenike koji utječu na životni stil i slobodno vrijeme srednjoškolaca. Cilj je istraživanja utvrđivanje i razumijevanje čimbenika koji utječu na životni stil i slobodno vrijeme srednjoškolaca.

Uzorak čini 111 srednjoškolaca iz većih i manjih hrvatskih gradova.

U svrhu istraživanja izrađen je upitnik i provedeno je *online* istraživanje. Predmet je istraživanja koliko su srednjoškolci podložni utjecaju suvremenih medija, društvenih i modnih trendova te javnih osoba i osoba iz njihovog neposrednog okruženja.

U upitniku upućenom srednjoškolcima nalazi se 28 tvrdnji na koje su oni trebali odgovoriti odabirom vrijednosti od 1 do 5, ovisno o stupnju slaganja sa pojedinom tvrdnjom. Svi ispitanici odgovorili su na svih 28 tvrdnji. Svaka tvrdnja po svom karakteru pripada

nekom životnom stilu.

Upitnik sa 28 pitanja o životnom stilu srednjoškolaca podvrgnut je faktorskoj analizi. Prethodno provedeni testovi, Kaiser-Meyer-Olkinova mjera adekvatnosti uzorka i Bartlettov test sfericiteta, upućuju na to da postoje preduvjeti za provedbu faktorske analize.

Istraživanjem je utvrđeno da između životnog stila srednjoškolaca i stava prema modi postoji statistički značajna povezanost, ali ne postoji statistički značajna povezanost između životnog stila srednjoškolaca i mjesta stanovanja, razreda koji pohađa, broja društvenih mreža koje upotrebljava, načina provođenja slobodnog vremena, mjesta izlazaka i poimanja uspjeha u životu.

Ključne riječi: moda; slobodno vrijeme; dokolica; masovna kultura; stil života

Literatura:

- Dorfles, G. (1997). *Moda*. Zagreb: Golden marketing.
Galović, M. (2001). *Moda zastiranje i otkrivanje*. Zagreb: Jesenski i Turk.
Todorović, A. (1980). *Sociologija mode*. Niš: Gradina.
Tomić Koludrović, I., Leburic, A. (2002). *Sociologija životnog stila*. Zagreb: Jesenski i Turk.
Tomić Koludrović, I., Leburic, A. (2001). *Skeptična generacija: životni stilovi mladih u Hrvatskoj*. Zagreb: AGM.

Razlike u percepciji razredno-nastavnog ozračja učenika i učitelja

Marijeta Ranogajec Kukulj

Filozofski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska, e:
marijetaranogajec@yahoo.com

Sažetak

Škola zauzima značajno mjesto u životima djece tijekom razdoblja njihova izranjanja iz svog svijeta koji je više usmjeren na obitelj i ulaska u svijet vršnjačkih. U školi provode svoje najosjetljivije godine pa je zbog toga neophodno istražiti njihov doživljaj svakodnevnih razredno-nastavnih situacija. U vremenu aktualnih promjena u sustavu školovanja korisno je znati kako izravni tvorci (ne)nastavnih situacija, učenici i njihovi učitelji, procjenjuju trenutačno ozračje te kakvo je njihovo viđenje smjera u kojem bi se promjene trebale zbivati. Predmet je istraživanja razredno-nastavno ozračje, odnosno analiza njegovih povoljnih i nepovoljnih komponenti s namjerom utvrđivanja činitelja koji utječu na doživljaj i zadovoljstvo učenika i njihovih učitelja razredno-nastavnim ozračjem.

Empirijskim se istraživanjem željelo doći do novih, dodatnih spoznaja o čimbenicima razredno-nastavnog ozračja koji su važni za izgradnju kvalitetnije organizacije nastave u korist učenika, učitelja, a posredno i roditelja. Također se željelo utvrditi u kojoj se mjeri razlikuju prosudbe učenika i učitelja o opaženom i željenom ozračju s obzirom na spol, dob i geografski položaj škole.

Uzorak istraživanja činili su učenici 7. i 8. razreda triju osnovnih škola i njihova razredna vijeća. Za ispitivanje stavova učenika i učitelja korištena je prerađena varijanta upitnika *Moj razred* (Trickett i Moos, 1973, Zabukovec, 1997). Upitnik se sastoji od dva dijela (opaženo ozračje; poželjno ozračje) od kojih svaki sadrži 20 tvrdnji zatvorenog tipa, po četiri tvrdnje za svaku od dimenzija: angažiranost, povezanost, nastavnička potpora, red i organizacija te jasnoća pravila. Sadržaj je tvrdnji isti u obje varijante, osim što su tvrdnje za poželjno ozračje izražene kondicionalom, a ispitanici su slaganje s tvrdnjama mogli izraziti u tri stupnja. Upitnici su obrađeni postupcima deskriptivne (srednje vrijednosti, mjere disperzije, relativne frekvencije) i inferencijske statistike (t-test, analiza varijance, hi-kvadrat test, koeficijent kontingencije).

Rezultati provedenog istraživanja pokazali su vidljive razlike između opaženog i poželjnog

razredno-nastavnog ozračja u prosudbama učenika i učitelja, ali najveće su u prosudbama poželjnog stanja u dimenziji „nastavnička potpora“. Iako male, razlike su dobivene u pogledu svih važnih komponenti razredno-nastavnog ozračja i upućuju na zaključak da su zajedničko definiranje jasnih pravila, održavanje reda, odnosno discipline te razvoj komunikacijskih vještina učenika i učitelja komponente stručnog rada koje bi, slijedom rezultata ovog istraživanja, pomogle u podizanju kvalitete razredno-nastavnog ozračja.

Spoznaje dobivene ovim istraživanjem trebale bi naći praktičnu primjenu u izradi učiteljevog, ali i školskog plana mijenjanja radnog okruženja, koji pridonose stvaranju učinkovitijeg razredno-nastavnog ozračja u vidu jačanja socijalne i komunikacijske kompetencije te naglašene humanizacije odnosa na relaciji učenik-učitelj i učenik-suučenik kao važnih komponenata razredno-nastavnog ozračja.

Ključne riječi: opaženo razredno-nastavno ozračje; željeno razredno-nastavno ozračje; nastavnikova potpora; percepcija

Literatura:

- Domović, V. (2003). Školsko ozračje i učinkovitost škole. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Fraser, B. J. (1989) Twenty years of classroom climate work: Progress and prospect, *Jurnal of Curriculum Studies*, 21(4), 307-327.
- Jurić, V. (1989). Razredno-nastavna klima - pozadina učeničkog rada. Zagreb: Institut za Pedagogijska istraživanja Filozofskog fakulteta.
- Jurić, V. (1995) Zadovoljstvo obitelji školom, *Društvena istraživanja*, 4 - 5, 641 - 655.
- Ranogajec Kukulj, Marijeta „Razlike u percepciji razredno-nastavnog ozračja učenika i učitelja“, Neobjavljena magistarska radnja, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. Zagreb. 2011.

Povezanost školskog postignuća učenika i njihovog ponašanja

Nataša Možgon Kauzlarić

Filozofski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska, e: natasa.mozgon@ri.t-com.hr

Sažetak

Školsko postignuće učenika može se definirati kao uspjeh i neuspjeh, a ponašanje učenika kao disciplina i nedisciplina. Školski neuspjeh zaokuplja veću pažnju sudionika odgojno-obrazovnog procesa, kao i nedisciplina učenika. U radu su istaknuti uzroci i posljedice školskog neuspjeha u nastavi, povezanost školskog postignuća i ocjenjivanja te pomoć učenicima u savladavanju školskog neuspjeha. Cilj je istraživanja utvrditi povezanost između školskog postignuća i ponašanja učenika na nastavi. Zadatci istraživanja su: Ispitati stavove učenika predmetne nastave o povezanosti školskog postignuća i ponašanja s obzirom na spol, razred i veličinu mjesta. Nezavisne varijable su: razredni stupanj učenika – dob učenika (6., 7. i 8. razred) osnovne škole, spol i veličina mjesta stanovanja učenika. Zavisne varijable su: stavovi učenika o povezanosti školskog postignuća i ponašanja. Školski neuspjeh tumači se kao nemogućnost usvajanja sadržaja koji nastavni program propisuje za nastavni predmet i razred. Ponašanje koje odstupa od pravila ili nepoštovanje pravila definira se kao nedisciplina. Ekstrahirana su 4 faktora koji izražavaju stavove učenika o postignuću i ponašanju: savjestan učenik, nastavni uvjeti, prijateljsko ozračje u razredu i natjecateljsko ozračje u razredu. Uzorak je činilo 196 učenika 6., 7. i 8. razreda predmetne nastave iz Ravne Gore, Vrbovskog i Rijeke. Hipoteze i rezultati:

- H1 *Ne postoji povezanost školskog postignuća učenika predmetne nastave i ponašanja s obzirom na spol.*
Vidljiva je razlika samo na prvoj dimenziji – djevojčice su savjesnije od dječaka.
- H2 *Ne postoji povezanost školskog postignuća učenika predmetne nastave i ponašanja s obzirom na razredni stupanj učenika.*
Rezultati su pokazali da ovu hipotezu odbacujemo.
- H3 *Ne postoji povezanost školskog postignuća učenika predmetne nastave i ponašanja s obzirom na veličinu naselja učenika.*
Rezultati su pokazali da treću hipotezu također odbacujemo.

Podatci su obrađeni S/W alatom SPSS 11.0 for Windows. Rezultati su potvrđeni

deskriptivnom i sadržajnom analizom odgovora u upitniku. Istraživanju u neempirijskom dijelu ovog rada pristupilo se isključivo sa stajališta učenika.

Ključne riječi: školsko postignuće; uspjeh; neuspjeh; nastava; ponašanje

Literatura:

- Bilić, V. (2000). Nastavnikov utjecaj na učenikovo školsko postignuće. Zagreb, Napredak, 141(1):54-65
- Bilić, V. (2001). Uzroci, posljedice i prevladavanje školskog neuspjeha. Zagreb: Hrvatski pedagoško književni zbor. Zagreb: Mozaik knjiga
- Čudina- Obradović, M. (1995). Kako postati bolji učenik. Đakovo: Temphoshop. Slavonski Brod: Obiteljski centar
- Fink, L. Dee (2000). Evaluating your own taching. Preuzeto 1. ožujka 2016. s <http://www.hcc.hawaii.edu/intranecommittees/FacDevCo.../evaluate.ht>
- Glasser, W. (2001). Svaki učenik može uspjeti. Zagreb: Alinea
- Gruden, Z. (1988). Školski neuspjeh kod adolescenata. U: Odgoj i obrazovanje na pragu 21. stoljeća. Zagreb: Pedagoško književni zbor, Savez pedagoških društava SR Hrvatske
- Holt, J. (1979). Kako djeca doživljavaju neuspjeh. Sarajevo: Svjetlost
- Jensen, E. (2003). Super-nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje. Zagreb: Educa
- Kyriacou, C. (1995). Temeljna nastavna umijeća. Zagreb: Educa
- Markovac, J. (1966). Suvremeno shvaćanje neuspjeha učenika u nastavi. Zagreb, Pedagoški rad 3-4: 129-139
- McManus, M. (1995). Troublesome behaviour in the classroom: meeting individual needs. London and New York: Routledge
- Miljković, D., Rijavec, M. (2002). Bolje biti vjetar nego list: psihologija dječjeg samopouzdanja. Zagreb: IEP. Karlovac: D2
- Neil, S. (1994). Neverbalna komunikacija u razredu. Zagreb: Educa
- Oakes, J., Lipton, M. (1990). Making the best of schools: a handbook for parents, teachers and policymakers. New Haven and London: Yale University
- Prvčić, I. (2000). I za školski uspjeh ima lijeka. Preuzeto 22. veljače 2016. s http://www.tegobe.com/casopisi/vase_zdravlje/psihologija
- Raguž, M., Munjica, E. (2003). Analiza školskog uspjeha. Zagreb, Napredak, 144 (1): 28-40
- Rimm, S. (1995). Why bright kids get poor grades. New York: Three rivers Press
- Turner, C. (2000). Rođeni za uspjeh. Zagreb: Mozaik knjiga
- Uzelac, S., Matijević, M. (2003). Samoiskazi učenika srednjih škola o njihovu izostajanju s nastave. U: Odgoj, obrazovanje i pedagogija u razvitku hrvatskog društva. Zagreb: Hrvatsko pedagoško književni zbor.
- Vrgoč, H. (1993). Uspjeh i neuspjeh u odgojno obrazovnom radu. Zagreb, Napredak, 134 (3):322-327
- Zibar-Komarica, V. (1993). Neuspjeh u školi. Zagreb: Školska knjiga
- Zloković, J. (2000). Primjena različitih modela discipline u nastavnoj praksi. Zagreb, Napredak, 141(3):340-347

Relacije između različitih obilježja učenika osnovne škole i obrazaca ponašanja u socijalnim sukobima

Vlatka Družineca

Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska, e: vlatka.druzinec@gmail.com

Sažetak

Socijalni sukob između dvoje ili više učenika svakodnevna je situacija u školama, a nastaje zbog neslaganja u stavovima, shvaćanjima, željama, interesima i vrijednostima učenika. Učenici u sukobu primjenjuju specifične obrasce ponašanja, ovisno o procjeni važnosti predmeta sukoba i važnosti suprotne strane u sukobu. U istraživanju se polazilo od teorijskog modela ponašanja adolescenata u sukobima prema kojem se ponašanje u socijalnim sukobima klasificira u tri obrasca ponašanja: pobjeđivanje, suradnja, izbjegavanje/prilagodba. Pobjeđivanje i izbjegavanje/prilagodba opisuju se kao nekonstruktivni obrasci, za razliku od konstruktivnog obrasca suradnje u sukobu.

Ciljevi istraživanja bili su utvrditi relacije između obrazaca ponašanja učenika u socijalnim sukobima (pobjeđivanje, suradnja i izbjegavanje) i različitih obilježja učenika: (i.) učenik razredne ili predmetne nastave, (ii.) akademski uspjeh učenika, (iii.) razina popularnosti učenika u razredu, (iv.) kvaliteta međuljudskih odnosa u obitelji učenika, (v.) potreba za dodatnom pomoći učeniku u učenju, (vi.) potreba za dodatnom pomoći učeniku u korekciji ponašanja.

U istraživanju je sudjelovalo 127 učenika razredne i predmetne nastave jedne osnovne škole iz Krapinsko-zagorske županije, prosječne dobi 10 godina, među kojima je udio dječaka bio 52%. Učitelji/razrednici (N=17, M=43 godine) procjenjivali su ponašanja svojih učenika u sukobima mjernim instrumentom: *Učiteljska procjena obrazaca učenikovih ponašanja u sukobima i opći podaci učenika* (Družinec, Vlah, 2015). Podaci za ostvarenje ciljeva obrađeni su parametrijskim i neparametrijskim statističkim metodama.

Prema procjeni učitelja/razrednika, učenici razredne i predmetne nastave uglavnom primjenjuju obrazac suradnje, dok obrazac pobjeđivanja uglavnom ne primjenjuju u svojim sukobima. Obrazac izbjegavanja učenici u razrednoj nastavi uglavnom ne primjenjuju, dok ga učenici u predmetnoj nastavi primjenjuju. Obrascu suradnje u sukobu skloni su učenici s odličnim akademskim uspjehom, popularni učenici u razredu, učenici kod kojih je kvaliteta međuljudskih odnosa u obitelji procijenjena kao dobra, učenici

kojima nije potrebna dodatna pomoć u učenju te učenici kojima nije potrebna dodatna pomoć u korekciji ponašanja. Obrazac pobjeđivanja u sukobu češće od ostalih prihvaćaju učenici s vrlo dobrim akademskim uspjehom, nepopularni učenici u razredu, učenici kod kojih je kvaliteta međuljudskih odnosa u obitelji procijenjena kao loša, učenici kojima je potrebna dodatna pomoć u učenju te učenici kojima je potrebna dodatna pomoć u korekciji ponašanja. Obrazac izbjegavanja u sukobu odabiru samo učenici koji u razredu nisu ni popularni ni nepopularni.

Rezultati istraživanja mogu se primijeniti u planiranju preventivnih programa za sprječavanje nekonstruktivnih obrazaca ponašanja učenika u socijalnim sukobima i aktivnosti u provedbi programa Građanskog odgoja i obrazovanja.

Ključne riječi: pobjeđivanje; suradnja; izbjegavanje; obrasci ponašanja u sukobima; učenici osnovne škole

Literatura:

Družinec, V. i Vlah, N. (2015). Obrasci ponašanja učenika osnovne škole u sukobima – prijedlog mjerne skale. (u tisku)

Pedagoški tretman djece nasilnog ponašanja

Martina Lončar

Filozofski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska, e: mbilichr@yahoo.com

Sažetak

U radu se polazi od njegove temeljne problematike da bi se njime, kao uvodnim referatom, dotaknuo problem nasilja u školi. Pritom se nužno polazi od povijesne geneze i pojavnosti nasilja, zatim sadašnjeg stanja i pogleda u budućnost te način kako ga tretirati. Posebno treba istaknuti da je u Hrvatskoj u posljednjih nekoliko godina broj teorijskih rasprava i analiza sukoba (Pokrajac, 1992; Pokrajac, Kardum i Sušanj, 1992; Pečnik, 1994), ali i praktičnih priručnika koji upućuju na razvoj vještina na kojima se temelji nenasilno rješavanje sukoba, u porastu (Ajduković i Pečnik, 1994; Janković, 1994; Bagić, Bogner i Uzelac, 1994). Značajno je to je da su te spoznaje ugrađene u praktične i djelatne programe nenasilnog rješavanja sukoba u dječjoj dobi. Pritom je važno naglasiti da je učenje nenasilnog rješavanja sukoba u dječjoj dobi dio šireg pristupa socijalizaciji djeteta.

U radu se pokušao objasniti problem ranog otkrivanja i pedagoškog tretmana djece nasilnog ponašanja, upozoriti na ozbiljnost pojave nasilja te na potrebu njegova ranog otkrivanja. Cilj je rada bio utvrditi probleme i mogućnosti rane identifikacije, oblike odgojnog rada i tretman djece nasilnog ponašanja u osnovnoj školi. S pomoću upitnika za nastavnike i stručne suradnike stekao se uvid u opće stanje u školama Splitsko-dalmatinske županije kada je riječ o odgojnom radu s nasilnom djecom. Napravljena je empirijska analiza tretmana nasilnih učenika, izdvojeni su uzroci, oblici i posljedice nasilnog ponašanja povezanog s vršnjacima, školom i obitelji. Na osnovi prikupljenih rezultata ustanovljeno je da otkrivanje i tretman nasilne djece u osnovnim školama nije na zadovoljavajućoj razini, da ne postoji utvrđen sustav otkrivanja nasilnih učenika, kao ni stručni tim koji bi radio s njima. Individualni rad u školi se primjenjuje vrlo ograničeno pa je teško uopće govoriti o ranom otkrivanju. Metodički oblici rada s nasilnim učenicima nisu spomenuti niti su objašnjeni u Zakonu o osnovnom odgoju i obrazovanju. Sažeti prijedlozi za pedagoški rad u školi na ranom otkrivanju i otklanjanju nasilja povezani su prije svega sa školskim ozračjem, učenicima i učiteljima. Potrebno je točno utvrditi službeni sustav ranog otkrivanja nasilne djece, formirati stručne timove u školama za

pedagoški tretman nasilne djece i prihvatiti stav da nasilni učenici, ako im se ne pruži odgovarajući odgojno-obrazovni rad, mogu biti velik problem za društvenu zajednicu.

Ključne riječi: nasilje; nasilničko ponašanje; agresivnost; identifikacija; pedagoški tretman

Literatura:

- Ajduković, M., Pečnik, N. (1994) Nenasilno rješavanje sukoba. Zagreb: Alinea (II. izdanje).
Bagić, A., Bognar, L., Uzelac, M. (1994) Budimo prijatelji. Zagreb: Slon.
Janković, J. (1994) Sukob ili suradnja. Zagreb: Alinea (II. izdanje).
Pečnik, N. (1994) Sukobi i strategija njihovog rješavanja. Ljetopis Studijskog centra socijalnog rada, 59-66.
Pokrajac, A., Kardum, I., Sušan, Z. (1992) Mjerenje stilova rješavanja interpersonalnih konflikata u različitim socijalnim interakcijama: Adaptacija i validacija skale. Godišnjak Zavoda za psihologiju, 107-113.

Multimodalni pristup u radu s učenicima s ADHD-om

Emina Kovačić

Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska, e: e.kovacic2@gmail.com

Sažetak

ADHD – poremećaj pažnje s hiperaktivnošću danas je jedan od najčešćih neurorazvojnih poremećaja u dječjoj dobi. Kao takav, podrazumijeva povećanu motoričku aktivnost djeteta koja je praćena lako otklonjivom pažnjom te impulzivnim reakcijama. Da bi se dijagnosticirao ADHD, važno je da simptomi traju dulje od šest mjeseci i da se pojavljuju u različitim situacijama. Iako postoje različiti pristupi u radu s učenicima s ADHD-om, novija istraživanja pokazala su da je najuspješnija kombinacija različitih pristupa, odnosno multimodalni pristup. Takav pristup aktivno uključuje sva važna područja života učenika, kao što su škola, obitelj i vršnjaci. U radu je iznesen prikaz slučaja učenika s ADHD-om koji polazi treći razred osnovne škole. Nakon niza intervencija, neadekvatnih reakcija na školske zahtjeve i podražaje iz okoline, kao i neprimjerene reakcije u općem funkcioniranju i kognitivnom napretku, učeniku je uvedena terapija lijekovima. Pohađao je i *neurofeedback* terapiju te su u radu primjenjivane bihevioralne tehnike. Roditelji i učiteljica pohađali su radionice dvaput mjesečno unutar Udruge za ranu intervenciju Varaždinske županije u kojoj učenik pohađa individualne tretmane te su koordinirane i zajednički donesene strategije za rad s učenikom (kod kuće, u školskom okruženju i na individualnim tretmanima u Udruzi). Učenik je pohađao individualne edukacijsko rehabilitacijske tretmane četiri puta mjesečno. Početna i završna procjena provedene su: testom disfunkcije senzoričke integracije (Viola), skalom za ispitivanje stavova i vrijednosti (Stančić) te upitnikom o stilovima učenja (Stančić). Nakon 3 mjeseca provođenja multimodalnog pristupa, učenik je pokazao bolje opće funkcioniranje, svladavanje obrazovnih zadataka, a smanjile su se i impulzivne reakcije. Temeljem dobivenih rezultata preporučuje se daljnja primjena multimodalnog pristupa u radu s učenikom uz promjene u pedagoškom pristupu (s naglaskom na uređenje prostora razrednog odjela). Sukladno primjeru ovog učenika, ali i istraživanjima, zaključujemo da u radu s učenicima s ADHD-om treba poticati i omogućiti primjenu multimodalnog pristupa kako bi se pospješilo opće funkcioniranje učenika i njihovo emocionalno zadovoljstvo, a time utjecalo i na klimu unutar razrednog odjela i obitelji.

Ključne riječi: učenik s ADHD-om; strategije i pristupi u radu; multidisciplinarnost; multimodalni pristup

Literatura:

- Juretić, Z., Bujas Petković, Z., & Ercigović, N. (2008). Poremećaj pozornosti/hiperkinetski poremećaj u djece i mladeži, *Paediatrica Croatica*, 55, 61-67
- Jurin, M., & Sekušak-Galešev S. (2008). Poremećaj pozornosti s hiperaktivnošću (ADHD) multimodalni pristup, *Paediatrica Croatica*, 52, 1-12.

Pregled empirijskih istraživanja o disleksiji s posebnim osvrtom na uvjerenja, stavove i znanja nastavnika

Valentina Martan

Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska, e: valentina.martan@gmail.com

Sažetak

Disleksija je već više od stotinu godina predmet brojnih istraživanja, znanstvenih i stručnih rasprava i postoje brojne teorije kojima se opisuje taj složeni fenomen. U postupku usvajanja vještina čitanja i pisanja, kao i cjelokupnog nastavnog gradiva, koje se uglavnom temelji na ovim vještinama, za učenike s disleksijom ključno je diferencirano poučavanje. Učiteljeva sposobnost da poučava ove učenike, kako bi u punom opsegu savladali nastavni program, pod utjecajem je njegovih znanja, uvjerenja i stavova. Cilj je ovog rada dati pregled postojećih najnovijih empirijskih istraživanja o disleksiji relevantnih za područje odgoja i obrazovanja s posebnim osvrtom na učiteljska uvjerenja, stavova i znanja.

Sukladno kriteriju relevantnosti u obrazovnim znanostima, empirijska istraživanja sumirana su u tri kategorije: (1.) kvantitativna i kvalitativna istraživanja o stavovima, uvjerenjima i znanjima učitelja o disleksiji, učenicima s disleksijom i njihovom poučavanju, (2.) istraživanja o obilježjima disleksije i (3.) istraživanja o učinkovitosti različitih programa poučavanja čitanja i pisanja. Malobrojna, uglavnom inozemna istraživanja upućuju na pretežno pozitivne stavove učitelja, ali nekonzistentna znanja, zablude i manjak svjesnosti o disleksiji, osobito u području prepoznavanja uzroka i obilježja. Učitelji uglavnom iskazuju razumijevanje da kod disleksije postoji neusklađenost između kognitivnih sposobnosti i usvojenosti vještine čitanja. Međutim, među uvjerenjima koja nisu u skladu s teorijskim spoznajama o disleksiji najčešće se spominju uvjerenja da je disleksija uzrokovana vizualnim problemima, da je obrtanje slova i riječi pri čitanju glavni kriterij za prepoznavanje disleksije, da je češća pojavnost disleksije kod dječaka i da osobe s disleksijom iskazuju ista obilježja sa sličnim stupnjem težine poteškoća. Iako studenti, budući učitelji i učitelji s manje godina radnog staža imaju pozitivnije stavove i motiviraniji su za rad s učenicima s disleksijom, istraživanja su pokazala da iskustvo učitelja doprinosi boljem znanju o disleksiji i kvalitetnijoj praksi poučavanja. Osim toga, učitelji iskazuju teškoće u prepoznavanju disleksije kod učenika te se procjenjuju neadekvatno i nedovoljno pripremljenima za rad s učenicima s disleksijom radi nedostatne edukacije

tijekom inicijalnog obrazovanja i kontinuiranog profesionalnog razvoja. Brojnija su istraživanja o obilježjima disleksije te o učinkovitosti različitih programa. Sva navedena istraživanja o učenicima s disleksijom i/ili o radu s njima relevantna su u obrazovnim znanostima jer prvenstveno uvjerenja, potom stavovi i znanja učitelja utječu na rano prepoznavanje znakova disleksije, preventivno djelovanje, individualizaciju u poučavanju, procjenu učenikovih postignuća i jakih strana, samoregulaciju učenja i konačno uspjeh učenika.

Sistematičnim prikazom empirijskih istraživanja disleksije relevantnih za obrazovne znanosti može se zaključiti da je većina njih provedena u SAD-u i Velikoj Britaniji te da prevladavaju ona koja ispituju obilježja disleksije u čitanju, pisanju, jeziku i učenju. I u našoj zemlji, uz postojeća istraživanja o obilježjima (pred)vještina čitanja i pisanja kod djece s disleksijom i povezanosti tih (pred)vještina s jezičnim razvojem potrebno je sustavno razvijati i istraživanja o disleksiji koja su relevantna za obrazovne znanosti te mjerne instrumente uskladiti s hrvatskim obrazovnim okruženjem, inkluzivnom zakonskom regulativom te aktualnim metodama poučavanja čitanja i pisanja.

Ključne riječi: empirijska istraživanja; učenici s disleksijom; učitelji; uvjerenja; stavovi

Literatura:

- Bell, S., McPhillips, T., i Doveston, M. (2011). How do teachers in Ireland and England conceptualise dyslexia? *Journal of Research in Reading*, 34(2), 171–192.
- Duranović, M., Dedeić, M Huseinbašić, M., i Tinjić, E. (2011). Teachers' Attitudes about Dyslexia: Evidence from Bosnia and Herzegovina and Montenegro. Conference Learning Disabilities at School: Research and Education. Locarno, Switzerland.
- Gwernan-Jones, R., i Burden, R. (2009). Are The Just Lazy? Student Teachers' Attitudes About Dyslexia. *Dyslexia*, 16, 66–86.
- Malogorski Jurjević, M. (2015). Zadovoljenost motiva učitelja za rad s učenicima sa specifičnim teškoćama u učenju. *Školski vjesnik - časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 64(4), 677–700.
- Martan, V. Skočić Mihić S. i Lončarić, D. (2015). Uvjerenja učitelja o disleksiji. U M. Cepanec (ur.), 5. kongres hrvatskih logopeda s međunarodnim sudjelovanjem „Multidisciplinarnost u području logopedске znanosti i prakse“ (str. 82–83). Osijek: Hrvatsko logopedsko društvo.
- Moreau, L. K. (2014). Who's Really Struggling?: Middle School Teachers' Perceptions of Struggling Readers. *Research in Middle Level Education Online*, 37(10), 1–17.
- Regan, T., i Woods, K. (2000). Teachers' Understandings of Dyslexia: Implications for educational psychology practice. *Educational Psychology in Practice*, 16(3), 333–347.
- Ritchey, K. D., i Goeke, J. D. (2006) Orthon – Gillingham and Orton-Gillingham Based Reading Instruction: A Review of the Literature. *The Journal of Special Education*, 40, 3, 171-183.
- Shetty, A., i Sanjeev Rai, B. (2014). Awareness and Knowledge of Dyslexia among Elementary School Teachers in India. *Journal of Medical Science and Clinical Research*, 2(5), 1135–1143.
- Slavin, R.E., Lake, C., Davis, S., i Madden, N. A. (2011) Effective programs for struggling readers: A best evidence synthesis. *Educational Research Review*, 6, 1-26.
- Snowling, M. J., i Hulme, C. (2012). Interventions for Children's language and literacy difficulties. *Language & Communication Disorders*, 41, 1, 27-34.

- Wadlington, E., M., i Wadlington, P. L. (2005). What Educators Really Believe about Dyslexia. *Reading Improvement*, 42(1).
- Washburn, E.K., Binks-Cantrell, E.S. i Maltesha Joshi, R. (2013). What Do Preservice Teachers from the USA and the UK Know about Dyslexia. *Dyslexia*, 20, 1-18.
- Washburn, E. K., Joshi, R. M., i Binks Cantrell, E. (2010). Are preservice teachers prepared to teach struggling readers? *Annals of Dyslexia*, 61(1), 21–43.
- Washburn, E. K., Joshi, R. M., i Binks-Cantrell, E. S. (2011). Teacher knowledge of basic language concepts and dyslexia. *Dyslexia*, 17(2), 165–183.
- Williams, J.A., i Lynch, S. A. (2010). *Dyslexia: What Teachers Need to Know*. Kappa Delta PI Record, 46(2), 66–70.
- Woolfson, L. M., i Brady, K. (2009). An investigation of factors impacting on mainstream teachers' beliefs about teaching students with learning difficulties. *Educational Psychology*, 29(2), 221–238.

ZAKLJUČNA RIJEČ

DOKON ide dalje! Moglo bi se reći da je to temeljni zaključak proizašao iz ovogodišnje konferencije, koji upućuje na zadovoljstvo sudionika i želju organizatora da nastave s organiziranjem Konferencije.

I ove smo godine izrazito zadovoljni načinom na koji su sudionici doživjeli DOKON: posebno se u pozitivnom svjetlu ističe organizacija, pristupačnost i susretljivost organizatora, ugodno ozračje i radna atmosfera, mogućnost stjecanja novih poznanstava i kontakata, razmjena iskustva te nove spoznaje i ideje. Sudionici pohvaljuju plenarno izlaganje, ali i rad u sekcijama, kao i kvalitetu rasprava koje im daju poticaj za daljnja istraživanja.

Posebno nam je drago što je DOKON 2016. privukao sudionike s različitih sveučilišta u Hrvatskoj i izvan nje, a nadamo se da će se ovaj trend nastaviti i sljedeće godine. Također, i ove smo godine ostvarili suradnju s časopisom „Napredak“ i omogućili objavljivanje radova s Konferencije, za što smo glavnoj i odgovornoj urednici časopisa prof. dr. sc. Dubravki Miljković posebno zahvalni.

Za DOKON 2017. nastojat ćemo zadržati i dodatno razviti već uhodanu strukturu. Plenarno izlaganje planiramo zadržati jer se pokazalo izrazito uspješnim i korisnim. Također planiramo produljiti vrijeme za raspravu, što predlaže dio sudionika, a razmatramo i organiziranje okruglog stola ili radionice o izazovima s kojima se susreću doktorandi tijekom pohađanja doktorskog studija.

U svakom slučaju, pokazuje se da je DOKON izvrsna mogućnost za stjecanje (istraživačkih) kompetencija doktorskih studenata. DOKON je i značajna podrška stjecanju kompetencija na Poslijediplomskom doktorskom studiju pedagogije našega Fakulteta, a posebno nas veseli što je organizacija doktorskih konferencija dio Strategije razvoja znanstvenoistraživačkoga rada Filozofskog fakulteta u Rijeci 2016. – 2020. I ova činjenica obećava održivost DOKON-a sljedećih godina te se nadamo nastavku podrške Uprave Filozofskog fakulteta u organizaciji DOKON-a.

*Doktorska konferencija za doktorande
poslijediplomskih doktorskih studija pedagogije i obrazovnih znanosti, DOKON 2016.,
Filozofski fakultet, Rijeka, 3. lipnja 2016.*

Ipak, uspješnost DOKON-a prvenstveno ovisi o odazivu doktoranada, kvaliteti njihovih radova i kvaliteti rasprave: pozivamo doktorande da se uključe u DOKON 2017.!